

PAWEŁ TARANCZEWSKI

SPOTKANIA Z REMBRANDTEM

Nie ośmieliłbym się pisać o Rembrandcie tak, jak wolno pisać autorom takim jak Verhaeren, Simmel czy ostatnio Van de Wetering. Każdy inaczej, każdy kompetentnie. Pozwoliłem sobie na krótkie wspomnienie o moich spotkaniach z malarzem, który od dziecka ujął mnie i podjął tak serdecznie, jak czyni to przez wieki Ojciec na grawiurze i obrazie "Powrót syna marnotrawnego". Także o moich spotkaniach z malarstwem, rysunkiem i grafiką mistrza. Spotkań tych było kilka, każde nieco inne - o nich mówi ten tekst.

AN ENCOUNTER WITH REMBRANDT

Far from competing with such Authors writing on Rembrandt as, Verhaeren, Simmel or Van de Wetering, my intention is to present a handful of personal experiences with this great Artist.

JANUSZ KRUPIŃSKI

OBRAZ A MALOWIDŁO. REMBRANDT CONTRA INGARDEN

Pewnej rewizji wymaga Ingardena teoria stosunku obrazu malarskiego i malowidła ostro oddzielająca ten pierwszy, jako właściwy przedmiot „przeżycia estetycznego”, od tego drugiego. Tymczasem do treści doświadczenia, przeżycia samego obrazu należeć może odczucie jego materialności. Nie chodzi tu o wpływ malowidła na obraz, nie o rolę, jaką pełni malowidło dla pojawiania się tych czy innych „warstw” obrazu, nie o zrozumienie techniki artysty czy procesu twórczego, lecz o jej obecność w samym doświadczeniu i „rozumieniu” obrazu przez „widza” (kogoś, kto patrzy na i w obraz, choćby był to pierwszy widz, czyli artysta).

A PAINTING AND A PAINTED CANVAS REMBRANDT VERSUS INGARDEN

This very distinction (so essential to Ingarden's theory of art) should be revised. The intention of the author of this article is to include such experiences as "the aesthetic" one in connection with the very materiality of an painted canvas.

KONRAD PAUL LIESSMANN

SZTUKA PO KOŃCU KOŃCA SZTUKI.
REFLEKSJE O CZEKANIU NA ESTETYCZNE ZBAWIENIE

Do istotnych własności sztuki nowoczesnej należą zawarte w niej elementy parareligijne, obecne w jej strukturze niezależnie od świadomości bądź światopoglądu artysty. Można rozpoznać co najmniej cztery sposoby przejawiania się symptomów owej „estetycznej religii”: jako samoubóstwienie artysty, jako estetyczne usprawiedliwianie świata, jako cud estetycznej transsubstancjacji oraz jako mesjanizm sztuki. W tekście zostały rozważone bliżej te zagadnienia.

ART AFTER THE END OF THE END OF ART.

Modern art is characterized by parareligious elements present in its structure (being independent of a consciousness of the artist). Among many ways the following four: the appearance of the symptoms the *aesthetic religion* – present in the modern art – the self-admiration of an artist, aesthetic justification of the world, the miracle of transsubstantiation and the messianic role of art seems to have been given a great prominence.

TADEUSZ BORUTA

ZŁO W SZTUCE

Tekst podejmuje podstawowe problemy wynikające z relacji między dziedzinami sztuki i moralności. Czy sztuka jest autonomiczna względem faktów moralnych? Czy jej rozumiejące doświadczenie potwierdza tę główną tezę nowożytnej i współczesnej estetyki? Czy możliwa jest sztuka obrazująca metafizyczne zło?

The following text is devoted to the age-long discussion on art and morality. Is art independent and separated from moral facts? Can art and aesthetics fulfill the role of theoretical domain grappling with such problems as e.g. metaphysical evil?

TOMASZ ZAŁUSKI

POWTÓRZENIE I MOTYW KOŃCA SZTUKI W FILOZOFII JEAN-LUC NANCY'EGO

Przedmiotem artykułu jest analiza relacji między problemem powtórzenia i motywem końca sztuki w ujęciu, jakie francuski filozof Jean-Luc Nancy zaproponował w swej pracy *Les Muses*. Autor artykułu pokazuje, że rozważanie tych zagadnień pozwala Nancy'emu inaczej spojrzeć na wiele istotnych elementów tradycyjnej filozofii sztuki, a nade wszystko dokonać nowatorskiej reinterpretacji kwestii esencji sztuki. Konsekwencją tej reinterpretacji jest postulat dyskursu, który można nazwać ko-ontologią sztuki: jego zadaniem jest artykulacja, „jednostkowej wielości” lub „koesencji” sztuki. W zakończeniu podjęta zostaje próba wskazania radykalnych konsekwencji, jakie rozważania Nancy'ego mogą mieć dla dyskursu o sztuce modernistycznej ze względu na ścisły związek tej ostatniej z motywem końca sztuki.

Repetition and the Motif of the End of Art in Jean-Luc Nancy's Philosophy

The article is an analysis of the relationship between the problem of repetition and the motif of the end of art as interpreted by French philosopher Jean-Luc Nancy in his *Les Muses*. It is shown that addressing these issues allows Nancy to look differently at a number of crucial elements in traditional philosophy of art and, above all, to reinterpret in a novel way the question of the essence of art. As a result of this reinterpretation, Nancy postulates what could be called a co-ontology of art - a discourse aimed at articulating "the singular plural" or the "co-essence" of art. Finally, an attempt is made to draw from Nancy's undertaking certain radical consequences for the discourse on modernist art as the latter is claimed to be inextricably linked with the motif of the end of art.

IWONA ALECHNOWICZ

WOLNOŚĆ I DUCH W POEZJI FILOZOFICZNEJ FRYDERYKA SCHILLERA

Człowiek jest dla Schillera wolny w tej mierze, w jakiej wyzwoli się z ograniczoności swojej zmysłowej natury i utwali istniejący w nim element duchowy – osobę, gdy uda mu się powiązać to, co w nim zmienne i czasowe z tym, co niezmiennie. Dokonuje się w popędzie gry – w bezinteresownym zajmowaniu się pięknem, realizującym się w sztuce. Dlatego też najpełniejszym rodzajem wolności jest dla Schillera wolność estetyczna. Przez kontemplację niemyślnych form rzeczy materialnych człowiek wznosi się ku temu, co niezmiennie uwalniając się od zmienności oraz przypadkowości życia w zmysłowym świecie. Osiąga tym samym spełnienie i uspokojenie, które może wprowadzić na powrót do świata i tylko w ten sposób uczynić go lepszym.

FREEDOM AND MIND IN THE PHILOSOPHICAL POETRY OF FRIDERIC SCHILLER

The article is concentrated on the role of human freedom as understood by this german poet. The letter underlines the fact that it is a human person engaged in disinterested play who is able to reach his full potentiality.

ADRIAN GLEŃ

OBEJMOWANIE RZECZY. POSZUKIWANIE JĘZYKA CAŁOŚCI
W WIERSZACH TYMOTEUSZA KARPOWICZA

Tekst podejmuje – jedną z kluczowych dla twórczości Tymoteusza Karpowicza – problematykę fenomenu istnienia (*esse*) oraz kwestię odpowiedniości słowa i rzeczy. Autor koncentruje się na rozmaitych strategiach konstruowania i dekonstruowania podmiotu występujących w poezji autora *Słojów zadrzewnych*, rozumiejąc je jako świadome akty umożliwiające ludzką percepcję Bycia a także śledzi kilka wariantów poszukiwań słowa, by rzecz za Heideggerem, *przy-ległego* do rzeczywistości.

Główną myślą artykułu uczyniono intersemiotyczny dialog poezji Karpowicza z filozofią języka autora *Przyczynków do filozofii* (sygetyką) zorganizowany wokół kwestii wyrażalności całości istnienia w słowie poetyckim.

EMBRACING OF THINGS.
IN SEARCH OF THE LANGUAGE OF TOTALITY
IN T. KARPOWICZ'S POEMS

The text is devoted to the essential problem of *esse* and the correspondance of things and words. The intersemiotic dialogue – as presented in Karpowicz's poetry – illustrates the assumed thesis of the article.

Łukasz Białkowski

Sztuka w procesie jako typ dzieła otwartego

Analizy otwartych dzieł sztuki zmierzały do wykrywania technik generujących wielość znaczeń. Otwartość w takim rozumieniu to przede wszystkim polisemiczność. Siłą rzeczy, w badaniach nad tak rozumianą otwartością centralnym zagadnieniem stawała się relacja między dziełem sztuki a odbiorcą, rugując postać twórcy na marginesy sytuacji estetycznej.

Mimo że *sztuka w procesie* plasuje się w przestrzeni zarezerwowanej dla dzieł otwartych, to nie stanowi działania, którego podstawowym celem jest podatność na wielorakie interpretacje. W *sztuce w procesie* podstawową kwestią staje się stosunek twórcy do jego dzieła. Jej otwartość, w przeciwieństwie do tradycyjnie rozumianej otwartości, zasadza się na nieustannym, dynamicznym procesie wytwarzania. Stąd wydaje się bezcelowe analizować *sztukę w procesie* w perspektywie tradycyjnych kategorii, wypracowanych przez teoretyków otwartości. W poniższej wypowiedzi próbuję przekształcić pojęcie 'dzieło otwarte' w ten sposób, aby mogło stanowić narzędzie twórczej analizy dzieł, których otwartość nie opiera się na polisemicznym potencjale.

Art In the process as the open work of art

There are some well known open works of art, formerly analyzed by Umberto Eco ("Open work", 1959) and contemporarily by theoreticians of hypertext and interactive art. Researches undertaken by several theoreticians disregarded a group of open works of art, named "art in process", absconding traditional understanding of openness. Analysis of open works of art focused at discovering strategies of generating multiplicity of meanings in a work of art. Openness, in the context of these investigations, was treated as susceptibility to plenty of interpretations. Thereby relation between a work of art and its creator was located on margins of so called "aesthetic situation", whilst relation between a work of art and its viewer became a central issue. *Art in process* is not an activity that intends to develop polysemantic aspects of a work of art. Although *art in process* is placed on the space reserved for open works of art, its axial problem is relation between an author and his/her creation. It seems useless to analyze *art in process* in perspectives sketched by traditional theories of openness of works of art, since applying tools offered by conventional theories of openness to *art in process* we cannot seize original and even typical features on which *art in process* is based. The task of my statement is to transform the notion of "open work of art" in order to use it as a tool of creative analysis of works of art charged with the openness that is not founded on polysemantic potential.